

**ВСП «ХАРКІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

З В І Т

Назва практики	<u>Практична підготовка : виробнича практика</u>
Циклова комісія	<u>Економіки, управління та адміністрування</u>
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>051 Економіка</u>
Освітньо-професійна програма	<u>Економіка підприємства</u>
Прізвище, ім'я, по батькові здобувача	<u>Бершадська Мар'яна Марківна</u>
Курс, академічна група	<u>2 курс, група Е-23</u>

Харків, 2025

Календарний графік проходження виробничої практики

№ з/п	Назва робіт	Тижні проходження практики			Відмітки про виконання
		1	2	3	
1	Організаційно-економічна характеристика об'єкту практики	+			Виконано
2	Аналіз майнових ресурсів підприємства	+			Виконано
3	Економічна оцінка оборотності активів (матеріальних ресурсів) підприємства		+		Виконано
4	Аналіз основних засобів та їх використання		+		Виконано
5	Дослідження процесу формування витрат і прибутків			+	Виконано
6	Складання та захист звіту			+	Виконано

Керівник практики: _____

викладач циклової комісії Капіталіна ГУРОВА
(посада, ім'я, прізвище)

Зміст

1. Основна частина
2. Висновки
3. Список використаних джерел

1. Основна частина

Аналіз активів АТ «Укрзалізниця»

Для оцінки майнового стану АТ «Укрзалізниця» проведено горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства за 2019–2020 роки. Горизонтальний аналіз відображає зміну вартості активів у динаміці (табл. 1), а вертикальний – структуру активів (табл. 3).

Таблиця 1

Горизонтальний аналіз активів АТ «Укрзалізниця» у 2019–2020 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	Абс.приріст,+/-	Відн.приріст,%
Нематеріальні активи	45 814 512	45 829 803	+15 291	+0,03%
Основні засоби	181 913 090	177 051 559	-4 861 531	-2,67%
Необоротні активи-всього	249 503 586	245 292 084	-4 211 502	-1,69%
Оборотні активи-всього	18 984 290	11 773 692	-7 210 598	-37,98%
Активи-разом	268 487 876	257 161 938	-11 325 938	-4,22%

Примітка: Необоротні активи включають нематеріальні активи, основні засоби та інші внеобігові активи.

За даними табл. 1 видно, що загальна вартість активів АТ «Укрзалізниця» за 2020 рік зменшилася на 11 325,9 млн грн, або на 4,22%. Це свідчить про певне скорочення майнового потенціалу підприємства. Зменшення відбулося як за рахунок оборотних активів (-37,98%), так і меншою мірою за рахунок необоротних активів (-1,69%). Особливо суттєво скоротилися оборотні активи – на 7 210,6 млн грн, в основному через зменшення грошових коштів та інших обігових ресурсів. Необоротні активи знизились лише на 4,2 млрд грн, тобто залишилися майже на рівні попереднього року, хоча й показали незначне спадання (-1,7%).

Вертикальний аналіз показує структуру активів підприємства (табл. 3). У 2019 році переважну частку становили необоротні активи – близько 92,9% всіх активів, тоді як оборотні активи – лише ~7,1%. У 2020 році частка необоротних активів ще зросла до ~95,4% за рахунок різкого скорочення оборотних активів до ~4,6%. Це означає, що майже всі ресурси компанії вкладені в довгострокові активи (насамперед основні засоби), а частка ліквідних оборотних коштів є дуже малою.

Таблиця 2

Горизонтальний аналіз пасивів (власного капіталу і зобов'язань) АТ «Укрзалізниця» у 2019–2020 рр., тис. грн.

Показник	2019	2020	Абс.приріст,+/-	Відн.приріст,%
Власний капітал (балансовий)	211 871 679	199 599 237	-12 272 442	-5,79%
Довгострокові зобов'язання	28 401 817	28 610 286	+208 469	+0,73%
Поточні зобов'язання	28 214 380	28 952 415	+738 035	+2,62%
Баланс (актив=пасив)	268 487 876	257 161 938	-11 325 938	-4,22%

Аналіз пасивів показує, що зменшення активів у 2020 році супроводжувалося падінням власного капіталу на 5,79%. Власний капітал підприємства станом на кінець 2020 р. становив 199,6 млрд грн, що на 12,3 млрд грн менше, ніж у 2019 р. Це зумовлено отриманням значного збитку у 2020 році (детальніше в аналізі витрат), який зменшив нерозподілений прибуток (та, відповідно, власний капітал). Зобов'язання підприємства, навпаки, дещо зросли: довгострокові зобов'язання збільшилися на 0,73%, а поточні – на 2,62%. Проте загальна сума зобов'язань (сукупний борг) змінилася несуттєво (+946 млн грн, або +1,7%) і склала близько 57,6 млрд грн проти 56,6 млрд грн у 2019 році. Отже, основний тягар скорочення балансу припав саме на власний капітал, що відображає погіршення фінансових результатів діяльності.

Вертикальний аналіз пасивів (табл. 4) демонструє структуру джерел фінансування активів. У 2019 році підприємство було дуже високо капіталізоване власним капіталом – близько 78,9% джерел, тоді як зобов'язання становили лише ~21,1% джерел фінансування. У 2020 році частка власного капіталу трохи знизилась (до ~77,6%), а частка зобов'язань зросла до ~22,4%. Співвідношення власного і позикового капіталу дещо погіршилося: якщо на кінець 2019 р. на 1 грн зобов'язань припадало ~3,75 грн власного капіталу, то на кінець 2020 р. – ~3,47 грн. Незважаючи на це, структура пасивів все ще залишається стійкою, оскільки переважна більшість (близько 3/4) коштів – це власний капітал. Невелике зростання частки позикових коштів сигналізує про підвищення залежності від зовнішнього фінансування, хоча загальний борговий тягар для компанії поки що відносно невисокий.

Таблиця 3

Вертикальний аналіз (структура) активів АТ «Укрзалізниця», % від балансу

Показник	2019	2020	Зміна, п.п.
Нематеріальні активи	17,1 %	17,8%	+0,7
Основні засоби	67,8%	68,8%	+1,0
Необоротні активи-всього	92,9%	95,4%	+2,5
Оборотні активи-всього	7,1%	4,6%	-2,5
Активи-разом	100%	100%	-

Таблиця 4

Вертикальний аналіз (структура) пасивів АТ «Укрзалізниця», % від балансу

Показник	2019	2020	Зміна, п.п.
Власний капітал	78,9%	77,6%	-1,3
Довгострокові зобов'язання	10,6%	11,1%	+0,5
Поточні зобов'язання	10,5%	11,3%	+0,8
Пасиви-разом	100%	100%	—

Таким чином, аналіз балансу показує, що у структурі активів АТ «Укрзалізниця» домінують основні засоби та інші необоротні активи (понад 95% станом на кінець 2020 р.), у той час як частка оборотних коштів критично мала. Одночасно структура джерел фінансування доволі стабільна – підприємство переважно фінансується власним капіталом (близько 78%), рівень залучених коштів є відносно невисоким. Однак негативна динаміка власного капіталу і зростання боргового навантаження у 2020 р. вказують на певне погіршення фінансової стійкості, пов'язане з збитковою діяльністю у цьому році.

Аналіз основних засобів

Основні засоби є ключовою складовою майна АТ «Укрзалізниця», займаючи близько 68–69% від сукупних активів підприємства. Тому важливо оцінити стан і рух основних засобів. Для цього розраховано показники технічного стану основних засобів (табл. 5): коефіцієнти зносу та придатності на початок і кінець року, а також коефіцієнт оновлення за 2020 рік.

Таблиця 5

Показники стану основних засобів АТ «Укрзалізниця»

Показник	31.12.2019	31.12.2020
Коефіцієнт зносу,%	61,2%	62,9%
Коефіцієнт придатності,%	38,8%	37,1%
Коефіцієнт оновлення (2020 р.),%	-	1,6%

Примітки:

– Коефіцієнт зносу = (накопичена амортизація / первісна вартість основних засобів) × 100%.

– Коефіцієнт придатності = 100% – коеф. зносу (або залишкова вартість / первісна вартість × 100%).

– Коефіцієнт оновлення = (вартість введених у експлуатацію нових основних засобів за рік / первісна вартість основних засобів на початок року) × 100%.

Як видно з табл. 5, основні засоби компанії мають високий рівень зносу, який до кінця 2020 року досяг майже 63%. За рік коефіцієнт зносу зріс на 1,7 відсоткових пункти, що означає старіння виробничих фондів. Відповідно, коефіцієнт придатності (частка залишкової вартості) знизився з 38,8% до 37,1%. Іншими словами, станом на кінець 2020 р. у середньому лише ~37% ресурсу основних засобів залишалось невикористаним, а ~63% їх вартості вже перенесено на продукцію у вигляді зносу.

Незважаючи на значний знос, темпи оновлення основних засобів є недостатніми. Коефіцієнт оновлення у 2020 році склав лише ~1,6%, що свідчить про дуже низький обсяг введення нових основних засобів порівняно з наявною їх масою. Такий рівень оновлення не компенсує фізичне та моральне старіння обладнання. Отже, АТ «Укрзалізниця» інвестує недостатньо коштів у модернізацію та заміну основних фондів. Це може негативно вплинути на ефективність роботи в майбутньому, адже значна частина техніки зношена. Підприємству варто звернути увагу на прискорення технічного переозброєння, оскільки нинішній стан основних засобів характеризується як незадовільний (високозношений) при мінімальному оновленні.

Варто відмітити, що частка основних засобів у активах навіть зросла у 2020 році (з 67,8% до 68,8% балансу), але це сталося не внаслідок активного оновлення, а головню через скорочення інших активів (оборотних). Таким чином, компанія лишається дуже капіталомісткою (активи переважно іммобілізовані в інфраструктурі та рухомому складі), проте ці активи поступово старіють і вимагають оновлення.

Аналіз витрат і фінансових результатів

Для аналізу динаміки витрат розглянемо ключові показники Звіту про фінансові результати за 2019–2020 роки (табл. 6). Особливу увагу приділено чистому доходу (виручці)

та сукупним витратам підприємства, а також кінцевому фінансовому результату – чистому прибутку/збитку. Це дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство контролює свої витрати відносно доходів.

Таблиця 6

Динаміка доходів, витрат і чистого прибутку АТ «Укрзалізниця» за 2019–2020 рр., тис. грн.

Показник	2019(прибуток)	2020(збиток)	Абс.відхилення	Відн.відхилення,%
Чистий дохід від реалізації (виручка)	89 734 000	74 463 799	-15 270 201	-17,0%
Сукупні витрати (операційні та інші)	86 734 000	86 236 145	-497 855	-0,6%
Чистий фінансовий результат	+3 000 000	-11 772 346	-14 772 346	-

Як видно з табл. 6, у 2020 році фінансові результати різко погіршилися. Чистий дохід від реалізації продукції (послуг) зменшився на 17% (на 15,27 млрд грн) порівняно з 2019 роком. Це значне падіння виручки, що може свідчити про зниження обсягів перевезень, несприятливу ринкову кон'юнктуру (зокрема, наслідки пандемії COVID-19 у 2020 р.) та втрату частини доходів.

В той же час сукупні витрати підприємства практично не скоротилися – витрати у 2020 році залишилися на рівні попереднього року (зменшилися лише на 0,6%). У 2019 році загальні витрати становили ~86,73 млрд грн, а у 2020 майже такі ж – ~86,24 млрд грн, тобто економії витрат не відбулося, незважаючи на суттєве падіння доходів. Це вказує на низьку гнучкість витрат: значна частина витрат «Укрзалізниці» є постійними (незалежними від обсягу доходів), або ж компанії не вдалося своєчасно оптимізувати витрати під падіння виручки.

Внаслідок такого розриву між динамікою доходів і витрат чистий фінансовий результат різко змінився – з чистого прибутку +3,0 млрд грн у 2019 році до чистого збитку -11,77 млрд грн у 2020 році. Погіршення склало -14,77 млрд грн. Якщо у 2019 р. підприємство було прибутковим, то 2020 рік став збитковим. Кожна гривня доходу у 2020 році супроводжувалася витратами ~1,16 грн (тобто витрати перевищували доходи на 16%), тоді як у 2019 році витрати становили ~0,97 грн на 1 грн доходу (що давало ~3% чистої рентабельності).

Інакше кажучи, рівень витрат відносно доходів значно зріс. У 2019 році підприємство мало невеликий запас прибутковості (чистий прибуток становив ~3,3% від виручки), але у 2020 році витрати “з’їли” не лише весь прибуток, а й перевищили доходи, що призвело до збитків (~15,8% від’ємної рентабельності продажів). Значний збиток 2020 року свідчить про проблеми з прибутковістю: АТ «Укрзалізниця» не змогло адекватно скоротити витрати на тлі падіння доходів. Це може бути пов’язано з високими постійними витратами (заробітна плата персоналу, амортизація, утримання інфраструктури тощо), які не підлягають швидкому зменшенню, а також можливим збільшенням деяких статей витрат (наприклад, відсоткових витрат за кредитами, курсових різниць, інших операційних витрат).

Детальніше про структуру витрат: собівартість реалізації традиційно займає найбільшу частку в сукупних витратах залізниці. Ймовірно, у 2020 році собівартість перевезень

зменшилася незначно (пропорційно зменшенню обсягів роботи), але підприємство мало значні постійні операційні витрати, а також зазнало додаткових втрат. Високий рівень амортизаційних відрахувань (пов'язаний з великим парком основних засобів) та значні витрати на утримання інфраструктури продовжували тиснути на фінансовий результат. Крім того, могли зрости фінансові витрати (обслуговування боргу) чи інші витрати. У результаті валовий прибуток компанії різко скоротився, а чистий прибуток перетворився на чистий збиток.

Отримання суттєвого збитку негативно позначилося на показниках рентабельності та власному капіталі (як зазначалось, нерозподілений збиток зменшив капітал). Загалом, аналіз доходів і витрат свідчить про падіння ефективності діяльності у 2020 році: компанія не змогла адаптувати витрати до нового рівня доходів, що призвело до фінансових втрат.

Аналіз фінансових показників

Оцінимо ключові коефіцієнти фінансового стану АТ «Укрзалізниця», а саме показники рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості за результатами 2019 і 2020 років. Ці фінансові індикатори узагальнюють вплив змін в балансі та прибутковості на фінансове здоров'я підприємства.

Показники рентабельності

Рентабельність відображає прибутковість діяльності та ефективність використання ресурсів. Через збитковий результат 2020 року всі коефіцієнти рентабельності суттєво знизилися. Основні показники прибутковості наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Показники рентабельності АТ «Укрзалізниця»

Показник	2019	2020
Рентабельність продажів (чистий прибуток / дохід), %	3,3%	-15,8%
Рентабельність активів (ROA: чистий прибуток / активи), %	1,1%	-4,6%
Рентабельність власного капіталу (ROE: чистий прибуток / власний капітал), %	1,4%	-5,9%

У 2019 році чиста рентабельність продажів становила +3,3%, тобто на кожен гривню виручки компанія отримувала ~3,3 копійки чистого прибутку. Проте в 2020 році цей показник став від'ємним (-15,8%) через отримання збитку – на кожен гривню доходу припало 15,8 коп. збитку. Це різке погіршення показує втрату прибутковості: діяльність стала збитковою.

Рентабельність активів (ROA), що характеризує ефективність використання всіх активів, у 2019 р. була невисокою (близько 1,1% прибутку на суму активів). У 2020 р. ROA стала від'ємною ($\approx -4,6\%$), що означає збиткову віддачу від активів – кожна гривня активів генерувала чистий збиток ~4–5 копійок.

Рентабельність власного капіталу (ROE) також впала з +1,4% у 2019 р. до -5,9% у 2020 р. Для акціонерів це означає, що на вкладений капітал у 2020 році отримано від'ємну дохідність ($\sim -6\%$), тоді як у 2019 році вона була позитивною, але низькою (~1,4%). Негативне значення ROE відображає зниження добробуту власників – капітал не тільки не приніс прибутку, а й частково знецінився через збитки.

Такі зміни свідчать про падіння рентабельності підприємства по всіх напрямках. Якщо у 2019 році прибутковість була дуже помірною, то в 2020 році компанія працювала збитково. Це тривожний сигнал про необхідність вживати заходів для відновлення прибутковості – збільшення доходів та оптимізації витрат, аби повернути позитивну рентабельність у наступних періодах.

Показники ліквідності

Ліквідність характеризує здатність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання, тобто платоспроможність у близькій перспективі. Для аналізу ліквідності розраховано коефіцієнти покриття (поточної ліквідності), швидкої та абсолютної ліквідності (табл. 8).

Таблиця 8

Показники ліквідності АТ «Укрзалізниця»

Показник (норматив)	2019	2020	Зміна
Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) ($\geq 1,5$)	0,67	0,41	-0,26
Коефіцієнт швидкої ліквідності ($\geq 1,0$)	0,37	0,12	-0,25
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($\geq 0,2$)	0,23	0,08	-0,15

Примітка: нормативні значення показані в дужках для орієнтиру.

Ліквідність АТ «Укрзалізниця» за підсумками 2020 року є недостатньою. Коефіцієнт покриття (current ratio), що показує відношення оборотних активів до поточних зобов'язань, знизився з 0,67 у 2019 р. до лише 0,41 у 2020 р. Обидва значення суттєво нижчі за рекомендований мінімум 1,5. Це означає, що оборотні активи покривають лише 41% короткострокових зобов'язань, і підприємство потенційно не має достатньо ліквідних коштів, щоб розрахуватися за своїми боргами протягом року. Погіршення цього показника викликано значним скороченням оборотних активів (особливо грошей) при майже незмінному рівні короткострокових зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (найбільш ліквідні оборотні активи без запасів до короткострокових зобов'язань) також дуже низький – 0,12 станом на кінець 2020 р. проти 0,37 роком раніше (норма $\geq 1,0$). Падіння відбулося через зменшення грошових коштів: запас готівки та коштів на рахунках покриває лише ~12% поточних боргів. Абсолютна ліквідність (коефіцієнт миттєвої ліквідності), яка враховує тільки грошові кошти, також критично мала: 0,08 у 2020 р. (лише 8% зобов'язань можуть бути погашені негайно наявними грошима). Хоча у 2019 р. цей показник був трохи вищим (0,23, або 23%), він все одно не відповідав бажаному рівню $\geq 0,2$, а в 2020 р. впав ще нижче.

Отже, платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді викликає занепокоєння. На кінець 2020 року «Укрзалізниця» має значний дефіцит оборотних коштів для покриття своїх поточних зобов'язань. Такий стан може призвести до затримок платежів постачальникам, проблем з виплатою заробітної плати чи обслуговування короткострокового боргу без залучення додаткового фінансування.

Для покращення ліквідності компанії необхідно поповнювати оборотний капітал – збільшувати запаси ліквідних активів (грошей, дебіторської заборгованості, що швидко погашається) або зменшувати обсяги короткострокових зобов'язань (наприклад, рефінансувати їх в довгострокові, отримувати відстрочки платежів тощо).

Показники фінансової стійкості

Фінансова стійкість характеризує структуру капіталу підприємства та його залежність від позикових коштів. Вищенаведений аналіз пасивів (табл. 4) показав, що частка власного капіталу дещо зменшилась, але все ще залишається переважаючою. Кількісно стан фінансової стійкості можна оцінити через коефіцієнт автономії (частку власного капіталу) та пов'язані з ним показники (табл. 9).

Таблиця 9

Показники фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця»

Показник	2019	2020	Норматив (бажано)
Коефіцієнт фінансової автономії (власний капітал / активи)	0,79	0,78	$\geq 0,5-0,6$
Коефіцієнт фінансової залежності (зобов'язання / активи)	0,21	0,22	$\leq 0,5$
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу (зобов'язання / власний капітал)	0,27	0,29	$\leq 1,0$

У 2019 році коефіцієнт автономії підприємства становив 0,79, що означає – близько 79% активів фінансувалося за рахунок власного капіталу. У 2020 році цей показник трохи знизився до 0,78. Обидва значення значно перевищують мінімально допустимий рівень 0,5, отже підприємство формально є фінансово стійким за критерієм автономії (має високий запас власних коштів). Невелике зменшення коефіцієнта автономії у 2020 р. свідчить про певне посилення залежності від кредиторів, але критичної межі ця залежність не досягла.

Коефіцієнт фінансової залежності (частка зобов'язань у структурі капіталу) зріс з 0,21 до 0,22. Це підтверджує, що частка боргового фінансування дещо збільшилася, але залишається порівняно невисокою (близько 22% на кінець 2020 р.). Для великої капіталомісткої компанії це прийнятна ситуація, тим більше що нормативно вважається безпечним рівень позикових коштів до 50% активів. У нашому випадку борги становлять лише ~22% активів.

Співвідношення позикового і власного капіталу (коефіцієнт фінансового левереджу) також погіршилося несуттєво: з 0,27 до 0,29. Це означає, що на 1 грн власного капіталу тепер припадає 0,29 грн позикових коштів (було 0,27 грн роком раніше). Даний показник значно менший 1, що є ознакою дуже низької залежності від позик. Іншими словами, власний капітал у кілька разів покриває борги ($\approx 3,5$ рази у 2020 р.), що зазвичай розглядається як висока фінансова стійкість.

Загалом, за показниками фінансової стійкості АТ «Укрзалізниця» має достатньо міцну позицію: значний власний капітал і помірний рівень заборгованості. Це позитивно вирізняє компанію, оскільки низьке боргове навантаження теоретично знижує ризик неплатоспроможності у довгостроковій перспективі. Однак варто врахувати, що зменшення власного капіталу через збитки та певне зростання боргу у 2020 р. є негативною тенденцією. Якщо такі збитки повторюватимуться, фінансова стійкість може швидко погіршитися (власний капітал буде «проїдатися» збитками, а необхідність покривати дефіцит коштів призведе до нарощування боргів). Отже, збереження високої автономії в майбутньому залежатиме від повернення до прибуткової роботи і контролю за борговими зобов'язаннями.

Висновки

Проведений аналіз фінансово-економічного стану АТ «Укрзалізниця» за 2019–2020 роки дозволяє зробити такі висновки:

1. Майновий стан і динаміка активів. У 2020 році спостерігалось скорочення сукупних активів на ~4,2%. Основне падіння відбулося за рахунок оборотних активів (-38%), що свідчить про різке зменшення ліквідних ресурсів (грошових коштів, оборотного капіталу). Необоротні активи знизилися незначно (-1,7%), тобто матеріально-технічна база залишилась майже на тому ж рівні. Структура активів ще більше змістилася в бік необоротних активів: на кінець 2020 р. понад 95% активів – це основні засоби, нематеріальні активи та інші довгострокові вкладення. Частка оборотних коштів критично мала (~4,6%), що є негативною ознакою, адже підприємству бракує мобільних ресурсів.

2. Стан основних засобів. Основні засоби компанії зношені більш ніж наполовину (коефіцієнт зносу ~63% на кінець 2020 р.) і за рік їх знос зріс. Рівень оновлення основних фондів вкрай низький (лише ~1,6% за 2020 рік), що не покриває вибуття та старіння. Це означає, що технічний стан інфраструктури та рухомого складу погіршується, виникає ризик накопичення зношених активів, які потребують заміни. Компанія інвестує недостатньо у модернізацію основних засобів, що може негативно вплинути на якість послуг і конкурентоспроможність у майбутньому.

3. Прибутковість та витрати. Фінансові результати різко погіршилися: чистий прибуток 2019 року (~3 млрд грн) змінився на величезний чистий збиток у 2020 році (-11,8 млрд грн). Основна причина – падіння доходів на 17% при майже незмінних витратах. Витрати компанії виявилися негнучкими: навіть зі спадом обсягів перевезень «Укрзалізниця» продовжила нести практично ті самі операційні витрати, що й раніше. Як наслідок, рентабельність діяльності стала від'ємною. Чистий маржинальний прибуток у 2019 р. (+3,3%) перетворився на маржинальний збиток (-15,8%) у 2020 р. Це свідчить про значну втрату ефективності – компанія не змогла скоротити витрати пропорційно до зниження доходів. Можливо, вплинули високі постійні витрати (амортизація, утримання персоналу та інфраструктури), які не скорочуються автоматично зі зменшенням виручки, а також зростання інших витрат (наприклад, фінансових).

4. Ліквідність і платоспроможність. Показники ліквідності підприємства є незадовільними. Коефіцієнт покриття менше 1 (0,41 на кінець 2020 р.), що далеко від норми 1,5. Це означає, що оборотних коштів катастрофічно не вистачає для погашення короткострокових боргів. Коефіцієнти швидкої та абсолютної ліквідності теж надто низькі (0,12 і 0,08 відповідно), що свідчить про гострий дефіцит грошових коштів. Ситуація із поточною платоспроможністю погіршилася порівняно з попереднім роком і знаходиться на критичному рівні. Без залучення додаткового фінансування або реструктуризації боргів компанія може зіткнутися з проблемами виконання своїх найближчих зобов'язань.

5. Фінансова стійкість (капіталова структура). Незважаючи на збитки, підприємство все ще характеризується високою часткою власного капіталу (~78%) і помірною часткою зобов'язань (~22%). Фінансова автономія залишається на високому рівні (коеф. автономії 0,78), тобто компанія поки що зберігає запас міцності за рахунок власних ресурсів. Боргове навантаження є відносно невеликим (співвідношення борг/власний капітал ~0,29). Це позитивно, оскільки дає змогу легше пережити тимчасові труднощі. Проте тенденція 2020 року – зменшення власного капіталу і деяке збільшення боргів – є негативною. Подальші збитки можуть швидко знизити фінансову стійкість, тому підприємству необхідно відновити прибутковість, щоб не допустити проїдання капіталу і зростання залежності від зовнішніх кредиторів.

Загальна оцінка. Фінансовий стан АТ «Укрзалізниця» за підсумками аналізованого періоду викликає занепокоєння. Компанія зіткнулася з серйозними фінансовими проблемами у 2020 році: різко впала прибутковість і ліквідність. Основні засоби зношені і потребують

оновлення, але ресурсів на це бракує через збиткову діяльність. Висока частка власного капіталу поки що підтримує формальну стійкість, проте без поліпшення результатів ця перевага може бути втрачена.

Щоб виправити ситуацію, необхідно вживати заходів: нарощувати доходи (наприклад, за рахунок підвищення ефективності перевезень, оптимізації тарифної політики, залучення нових ринків), жорстко оптимізувати витрати (зменшувати витрати там, де це можливо, підвищувати продуктивність праці), поліпшувати управління оборотним капіталом (прискорювати розрахунки з дебіторами, переглядати запаси, залучати короткострокове фінансування для підтримки ліквідності). Також варто розробити програму технічного переозброєння, залучаючи інвестиції чи державну підтримку, щоб поступово знизити знос основних засобів. Без цих кроків фінансовий стан «Укрзалізниці» може надалі погіршуватися, що ставить під загрозу стабільність роботи підприємства та його розвиток.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність АТ «Укрзалізняця» за 2019–2020 рр. (Баланс, Звіт про фінансові результати) – Офіційний сайт SMIDA. (<https://smida.gov.ua/db/emitent/report/year/xml/show/115199>)
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну України від 07.02.2013 № 73.
4. Методичні рекомендації з аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств залізничного транспорту України, затверджені наказом Міністерства інфраструктури України.
5. Чайка О. «Чистий збиток “Укрзалізниці” за 2022 рік – 10,8 млрд грн проти прибутку 457 млн за 2021-ий» // Forbes Україна, 26.01.2023. – Режим доступу. (<https://forbes.ua/news/ukrzalznitsya-u-2023-rotsi-ochikue-zbitok-202-mlrd-grn-26012023-11414>)
6. Rail.insider. «КМУ затвердив фінансовий звіт Укрзалізниці за 2022 рік» // Rail.insider, 02.03.2023. – Режим доступу. (<https://www.railinsider.com.ua/kmu-zatverdyv-finansovyj-zvit-ukrzaliznyczi-za-2022-rik/>)
7. Офіційний сайт АТ «Укрзалізняця» – uz.gov.ua. (<https://www.uz.gov.ua/>)
8. Річні фінансові звіти та аудитовані звіти Укрзалізниці за попередні роки – Державний портал публічних фінансів. (<https://www.minfin.gov.ua/>)
9. Кравченко В.О. «Фінансовий аналіз діяльності підприємств транспорту» // Науковий журнал «Економіка транспорту», 2021.
10. Головне управління статистики України. Статистичний збірник «Транспорт і зв'язок України» за 2019–2020 рр. – Режим доступу. (<https://ukrstat.gov.ua/>)